nyhetsbrev för folkrörelsen nej till eu:s fackliga nätverk | nummer 65 | december 2014

[eu och facket]

I Junckers EU är Keynes kriminell

”Nu vänder Europa blad”, sa EU-kommissionens ordförande Jean-Claude Juncker när han i EU-parlamentet presenterade Brysselbyråkraternas plan för att få fart på investeringarna i Euroländerna.

Vi har hört det förut. 2012 lanserades ”Compact for growth and jobs” som Europeiska investeringsbanken [EIB] fortfarande harvar med utan konkreta resultat. Det är föga förvånande.

Den som ”vänder blad” i EU:s grundlag, Lissabonfördraget, upptäcker snart att det finns fördragsmässiga hinder för en expansiv finanspolitik [keynesiansk, eller traditionell socialdemokratisk, ekonomisk politik]. Det nyliberala regelverket för EMU, som tillkom med Maastrichtfördraget 1992, har dessutom förevigats genom den Stabilitetspakt som EU antog på tyskt initiativ 1997 [och som är upphovet till det i Sverige, av bland annat LO och Dagens ETC, kritiserade budgetpolitiska ramverket inklusive överskottsmålet].

Dessutom har EMU-regelverket under den pågående eurokrisen utvidgats och förstärkts genom en rad överenskommelser, typ Sexpacken, Europeiska terminen, Europluspakten och Finanspakten, som alla syftar till att ytterligare inskränka medlemsstaternas finanspolitiska manöverutrymme och cementera en odemokratisk högerpolitik. I EU:s valutaunion är John Maynard Keynes kriminell.

Ett exempel: I samband med att Euroländerna den 15 oktober lämnade in utkast till sina nationella budgetar för godkännande av EU-kommissionen gjorde Frankrike vissa ”justeringar” för att undvika att underkännas och därmed riskera att drabbas av böter.

Men flera EU-kommissionstjänstemän som nyhetsbyrån Reuters hänvisar till uppger att Frankrike inte kan räkna med att komma undan: ”Om det disciplinära förfarandet måste trappas upp på grund av att Frankrike inte vidtagit effektiva åtgärder [för att komma till bukt med sitt underskott] betyder det böter enligt reglerna”, säger en högt uppsatt EU-byråkrat i Bryssel.

EMU är konstruerad efter tysk modell med inflationsbekämpning, restriktiv penningpolitik och åtstramande finanspolitik. Som ett svar till Jean-Claude Juncker säger Tysklands finansminister Wolfgang Schäuble: ”Tyskland befinner sig inte i recession eller någon ekonomisk kris.”

Schäuble framhåller istället att hela EU måste genomföra ”strukturreformer”, ett kodord för avregleringar av arbetsmarknaden, sänkta löner, försämrade pensioner, nedskärningar och privatiseringar av den offentliga sektorn.

”EMU är en tryckkokare utan pysventiler. Fackliga och sociala rättigheter ska kokas mjuka – eller till mos.” Så lyder en metafor i tysk EMU-debatt. Den gjordes allmänt känd av Hans Tietmeyer, tidigare chef för tyska Bundesbank. Tanken är att när valuta inte längre får vara flexibel, så tvingas det arbetande folket bli det.

Hugo Torstensson

Bli med i Folkrörelsen Nej till EU:s Fackliga Nätverk

Lavaldomen och EU:s utstationeringsdirektiv visar att EU är ett allvarligt hot mot den svenska arbetsmarknadsmodellen med konflikträtt och kollektivavtal, eller med andra ord ett grundskott mot de landvinningar som svensk fackföreningsrörelse gjort de senaste hundra åren.

Lissabonfördraget, den nya EU-grundlagen, innebär inget skydd för de fackliga rättigheterna såsom det hävdas från LO-ledningen och andra EU-entusiaster. Tvärtom så innebär Lissabonfördraget i praktiken att Lavaldomen och andra antifackliga EU-domar grundlagsfästs.

Och, som vanligt i EU-sammanhang, det kommer mera. För ett tag sedan presenterade EU-kommissionen ett lagstiftningsförslag om utövandet av rätten att vidta kollektiva åtgärder i samband med gränsöverskridande tjänstehandel.

”Det här är ett hot mot hela vårt förhandlingssystem. Jag förutsätter att den svenska regeringen kommer att säga nej då detta ska behandlas av Europeiska rådet”, sade LO:s dåvarande ordförande Wanja Lundby-Wedin.

För att bjuda motstånd mot denna förödande utveckling har Folkrörelsen Nej till EU initierat ett tvärfackligt nätverk, Folkrörelsen Nej till EU:s Fackliga Nätverk. Det är öppet för dig som är fackligt aktiv [eller bara medlem] och EU-kritisk. Det kostar ingenting och du behöver inte vara medlem i Folkrörelsen Nej till EU [men det är inget hinder].

Nätverkets syfte är utbyte av information, kunskapsuppbyggnad samt att anordna och samordna olika aktiviteter. Nätverket har startat som en mejlgrupp för informationsspridning genom ett digitalt nyhetsbrev. Vi finns även som en grupp på Facebook med för tillfället 2 102 medlemmar. Nätverket har också kontakt och samarbete med andra fackligt inriktade EU-kritiska organisationer, såsom Fagbevaegelsen Mod Unionen i Danmark, Trade Unionists Against the EU Constitution i England, och Nei til EU:s Faglig utvalg i Norge.

Nätverket administreras av Hugo Torstensson, Folkrörelsen Nej till EU [arbetsplatsombud för Kommunal]. Du som vill bli med i nätverket mejlar hugo.torstensson@nejtilleu.se.

Eva Anderzon, Kommunalarbetareförbundet
Jan-Erik Gustafsson, Fackförbundet ST
Jannika Fahlander, Handelsanställdas Förbund
Jannis Konstantis, Fackförbundet Seko
Kent Wahlberg, Livsmedelsarbetareförbundet
Maria Pohn, Vårdförbundet
Mats Norrstad, Lärarförbundet
Minna Pyykölä, Journalistförbundet
Patrik Ljunggren, Transportarbetareförbundet
Peter Lilja, Industrifacket Metall
Rolf Axelsson, Hamnarbetarförbundet
Magnus Renman, Fackförbundet GS
Alberto Soldevilla, Byggnadsarbetareförbundet
Marcus Carlstedt, Lärarnas Riksförbund
Rolf Gustavsson, Svenska Lokförararförening en SLFF
Christel Niby, Fastighetsanställdas Förbund
Jan-Erik Lindblom, Bussarbetarnas Riksorganisation

"Ta ett kliv vänsterut"

Det har under supervåret 2014 talats mycket om vänstervinden. Den var tydlig i EU-valet och nu bekräftar SVT:s vallokalsundersökning Valu den också i riksdagsvalet.

I årets val har en av de kraftigaste vänstervindarna de senaste 25 åren blåst genom Sverige om man tittar på väljarnas placering på den ideologiska vänster-högerskalan.

Framför var det ett tydligt välfärdsval.

Alliansen tappade var femte röst: väljarna vill inte ha högerpolitik. Inte sedan den politiska demokratin infördes i Sverige har den samlade borgerligheten haft så lågt väljarstöd som valet 2014. Men det paradoxala är att i denna vänstervind och vilja att stärka den gemensamma välfärden står de rödgröna partierna still. Vänstervinden och välfärdsvalet flög de rödgröna förbi och rakt i händerna på ett högerparti – SD.

Alliansens retoriska kliv mot mitten har bidragit till att minska polariseringen längs vänster-högerskalan.

Men den svenska vänstern har också ett mycket stort ansvar, särskilt socialdemokratin. Mitt under en tydlig vänstervind när människors missnöje med den borgerliga politiken var uppenbar och oron för välfärdens utveckling och växande klyftor spred sig, valde man att rikta in kritiken mot regeringen på frågan om budgetunderskott samtidigt som man accepterade en stor majoritet av alliansens skattesänkningar. Socialdemokraterna valde aktivt att inte polarisera längs den traditionella vänster-högerdimensionen. Huvudalternativen hamnade mycket nära varandra i mitten.

Med de förutsättningar som fanns är valet utifrån ett rödgrönt perspektiv katastrofalt. Det finns ett starkt stöd för en politik som aktivt minskar ojämlikheten, ökar likvärdigheten och kvaliteten i skolan, förstärker trygghetssystemen, satsar på den gemensamma välfärden och gör något åt den eviga massarbetslösheten. Det är klassisk socialdemokratisk politik och det enda som kan mota SD.

Det finns en stor risk att väljarna kommer att uppfatta valet 2018 som ett val mellan allianspolitik med Moderaterna vid rodret, allianspolitik förvaltad av socialdemokratin eller en sverigedemokratisk förnyelse.

Alternativet är att våga återskapa vänster-högerdimensionen i svensk politik. Ta ett kliv vänsterut och genomför en politik som gör alternativen tydliga. Häv överskottsmålet och satsa på kraftfulla investeringar för att åstadkomma en riktig sysselsättningsökning. Begränsa vinstläckaget ur välfärden, höj pensionerna. Ta tillbaka två jobbskatteavdrag och satsa på höjda statsbidrag till kommunerna.

Avgörande är att människor 2018 upplever att en S-regering skapat bättre välfärd, fler jobb och ökad trygghet. Våga aktivera en slumrande vänstermajoritet, även till priset av nyval.

[Författare till boken "Partiledaren som klev in i kylan" som du kan köpa för 200 kr plus frakt. Mejla hugo.torstensson@nejtilleu.se]

Lavaldomen går igen i transportsektorn

Ett aktuellt mål i Arbetsdomstolen [AD] liknar det ökända Lavalmålet för några år sedan, där EU-domstolen kom fram till att de stridsåtgärder som svenska fackförbund hade vidtagit var otillåtna eftersom de hindrade den fria rörligheten för tjänster. Men det handlar om en annan situation; nu är det två svenska fackförbunds stridsåtgärder mot ett Panamaflaggat fartyg som står under attack.

Det är ett norskt rederi, Fonnship A/S, som har väckt talan mot Transportarbetareförbundet och Facket för service och kommunikation [Seko] för att de blockerade rederiets fartyg Sava Star när det angjorde svenska hamnar. Fartyget gick under panamansk flagg och hade rysk besättning, och syftet med blockaderna var att få de norska ägarna att teckna ett av Internationella Transportarbetarefederationens [ITF] kollektivavtal om löner och arbetsvillkor för sjömännen ombord.

Även fackförbund i andra länder, bland annat Norge och Island, hade tidigare försökt få till stånd ett likadant avtal under fartygets färd genom Europa. Den svenska blockaden hade effekt och bolaget skrev på kollektivavtalet för att inte fastna i hamnarna. Därefter gick bolaget till AD och hävdade att stridsåtgärderna varit olagliga. Transport och Seko krävde i sin tur skadestånd för att bolaget inte hade följt kollektivavtalet.

Om stridsåtgärderna var lagliga eller inte beror enligt Arbetsdomstolen på om transporterna med Sava Star omfattades av den fria rörligheten för tjänster enligt EES-avtalet [EU:s inre marknad], med tanke på att fartyget var registrerat i ett land utanför EU/EES. AD var osäker på svaret och skickade frågan vidare till EU-domstolen.

EU-domstolens svar i kom i somras och innebär att transporterna omfattas av den fria rörligheten under förutsättning att vissa villkor är uppfyllda. Det blir nu AD:s sak att bedöma om dessa förutsättningar är uppfyllda. Om svaret är ja, blir den också tvungen att ta hänsyn till vad EU-domstolen sade i Lavaldomen. I förlängningen kan det bli betydligt svårare för de nordiska facken att bidra till det internationella fackliga samarbetet för att förbättra löner och arbetsvillkor på bekvämlighetsflaggade fartyg.

Huvudförhandling i AD är planerad till mars 2015.

Transports ordförande Lars Lindgren oroas för att EU-domstolen nu kan tillåtas avgöra ännu ett fall till de fackliga organisationernas nackdel. I praktiken kan detta i så fall bli en repris på Lavalmålet och ännu ett exempel på när sociala rättigheter, såsom den fackliga rätten till stridsåtgärder, får ge vika för EU:s liberalkapitalistiska principer om fri rörlighet.

– Det borde inte råda någon tvekan om att Lex Britannia ska gälla. Därför är det oroande att AD nu skickar målet till EU-domstolen. Vinner arbetsgivarna, innebär det inte bara ett hårt slag mot den internationella fackliga kampanjen mot fiffelflagg, utan också ytterligare en spik i den svenska kollektivavtalsmodellens kista.

Hugo Torstensson

Finska kollektivavtal ifrågasätts av EU

Är det finska systemet med allmängiltiga kollektivavtal oförenligt med den fria rörligheten för tjänster? Det antyder i varje fall en av EU-domstolens generaladvokater i ett förslag till förhandsavgörande.

Målet handlar om 186 elektriker från Polen som arbetade vid kärnkraftverksbygget i Olkiluoto. Det finska Elektrikerförbundet hävdar att de inte har fått rätt lön enligt det finska allmängiltiga kollektivavtalet. Deras arbetsgivare invänder att fackföreningen kräver för mycket för de utstationerade elektrikernas räkning. Därför har tingsrätten i Satakunta ställt en lång rad frågor till EU-domstolen om vad som kan ingå i minimilönen.

I september lade EU-domstolens generaladvokat fram sitt förslag till dom. Han hänvisar till att det är medlemsstaterna som bestämmer vad minimilönen innehåller och menar att alla möjliga slags ersättningar kan ingå. Därför är det inte önskvärt att slå fast en absolut juridisk definition som är lika för alla länder. I stället får man, enligt generaladvokaten, avgöra från fall till fall vilka av förmånerna i ett kollektivavtal som är minimilön i utstationeringsdirektivets mening.

Men generaladvokaten resonerar också om en fråga som varken parterna i målet eller tingsrätten i Satakunta har tagit upp. Han antyder nämligen att det finska systemet med allmängiltiga kollek-

tivavtal som sådant inte är förenligt med den fria rörligheten för tjänster, eftersom inhemska arbetsgivare, med generaladvokatens ord, kan ”kringgå” det allmängiltiga kollektivavtalet genom att sluta ett eget kollektivavtal direkt med den fackliga organisationen.

”Kollektivavtal som metod för att fastställa löner är en omdebatterad företeelse”, skriver generaladvokaten. Han fortsätter med att mena att systemet med allmänt bindande kollektivavtal inte säkert ät förenligt med den fria rörligheten för tjänster på EU:s inre marknad.

EU-domstolen behöver inte hålla med generaladvokaten på någon av punkterna när den så småningom avger sitt förhandsavgörande. Men oavsett vad den kommer fram till kan man vänta sig klarare besked än hittills om vilka krav de nordiska länderna kan ställa på utländska arbetsgivare.

Jan-Erik Gustafsson

Begränsningar för inhyrd arbetskraft är olagliga?

EU-domstolen ska ta ställning till om de begränsningar för inhyrning av arbetstagare som finns i finska kollektivavtal är tillåtna. De innebär att inhyrd arbetskraft enbart får anlitas vid arbetstoppar eller för begränsade arbetsuppgifter som inte kan utföras av företagets egen personal, och det är inte tillåtet att hyra in arbetstagare för den vanliga verksamheten under längre tid.

Arbetsgivarorganisationen Öljytuote, som själv är part i ett av dessa kollektivavtal, hävdar att begränsningarna strider mot EU-direktivet om uthyrning av arbetstagare från bemanningsföretag. Över huvud taget tog den finska lagstiftaren för lätt på skyldigheten att undanröja begränsningar och förbud när direktivet genomfördes, menar Öljytuote.

Den norska arbetsmiljölagen begränsar möjligheten att hyra in arbetskraft till de få situationer då det också är tillåtet att använda tidsbegränsade anställningar. Sverige har genomfört EU:s bemanningsdirektiv på i stort sett på samma sätt som Finland, och även här finns en del begränsningar i kollektivavtal även om de inte går lika långt som de finska.

Enligt bemanningsdirektivet, som trädde i kraft 5 december 2008, ska alla ”omotiverade hinder” för den fria rörligheten för bemanningsföretagen tas bort: ”Begränsningar eller förbud mot anlitande av arbetskraft som hyrs ut av bemanningsföretag får endast motiveras av allmänintresset.” Vad som är att betrakta som ”allmänintresse” avgörs inte av de enskilda medlemsstaternas folkvalda församlingar utan av de odemokratiska eurokraterna i EU-kommissionen och EU-domstolen.

Om EU-domstolen håller med den finska arbetsgivarsidan kommer sannolikt både den norska och den svenska lagstiftningen att behöva ändras. Följaktligen har båda ländernas regeringar yttrat sig i målet för att försvara sina nationella regler.

Hugo Torstensson

Det politiska skiftet märks i Stockholm

Efter åtta år med borgerligt styre i Stockholm har en rödgrönrosa koalition med S, V, MP och Fi tagit över. På fler områden är det politiska skiftet märkbart. I budgeten görs tydliga markeringar. Tvånget att konkurrensutsätta vård- och omsorgsboenden tas bort. [Bara i stadsdelen Södermalm finns det en djungel 230 privata företag inom hemtjänsten.] Det talas om ”de senaste årens experiment med ideologiskt drivna privatiseringar” ska ersättas av en politik där ”all äldreomsorg ska vara bra äldreomsorg”.

Nyligen beslutades det om återkommunalisering av Högdalens vård- och omsorgsboende, Tallbackens vård- och omsorgsboende i Bromma och Fruängsgården i staddelen Hägersten-Liljeholmen. Gemensamt för de tre äldreboendena är att de driva av Vardaga, tidigare Carema. Äldreborgarrådet Clara Lindblom [v] omtalar inte utan anledning Vardaga som ”Vård-Aga”.

Den rödgrönrosa budgeten inger förhoppningar om att den privata vinstjakten successivt kommer att minimeras/försvinna och att fler/alla enheter inom äldreomsorgen (liksom barnomsorgen, omsorgsboenden, skolan med mera) kommer att återgå i kommunal regi.

Endast så kan arbetarrörelsen återupprätta en av välfärdsstatens grundpelare; av var och en efter förmåga, till var och en efter behov.

Hugo Torstensson

Nystartat vänsterparti störst i Spanien

En av överraskningarna i vårens EU-parlamentsval var Podemos från Spanien. Ett nystartat parti med rötterna i den spanska indignados-rörelsen fick fem platser i EU-parlamentet och gick med i vänstergruppen GUE/NGL. Med 28 procent i senaste opinionsundersökningen placerar sig Podemos i ledning.

Spanien har sedan 80-talet dominerats av högerpartiet Partido Popular [PP] och det socialdemokratiska Partido Socialista Obrero Españo [PSOE]. I takt med att Spanien infört EU:s åtstramningspolitik med stöd från både PP och PSOE har båda dessa partier tappat i stöd. Nu med ett Katalonien som hotar att lämna och skandaler inom PP har Podemos 28 procent, PSOE 26 procent och PP 21 procent.

Spanien har ett valsystem som ger överrepresentation för de stora partierna och Spanien har val senast 20 december nästa år. Om varken PP eller PSOE kan bilda regeringen finns det risk för stor koalition för åtstramning, precis som konservativa och socialdemokrater gjort i Grekland och Tyskland.

Mårten Fjällström

Sverige bryter mot EU:s stabilitetspakt

Det finns en stor risk att Sverige inte uppfyller det finanspolitiska ramverket inom EU under 2015. Det uttalade finansminister Magdalena Andersson när hon presenterade det ekonomiska läget inför budgetpropositionen för 2015.

– Det offentliga sparandet befinner sig i ett mycket bekymmersamt läge. Finanspolitiken måste därför få en mer ansvarsfull inriktning framöver, sade Magdalena Andersson.

De offentliga finanserna bedöms ligga långt under målet på 1 procents överskott i genomsnitt under en konjunkturcykel. Den nytillträdda finansministern gav den borgerliga regeringen skulden.

– För tredje gången av tre möjliga efterlämnar en borgerlig regering stora hål i statens finanser. Det är hög tid för en ansvarsfull politik. Regler är till för att hållas, sade Magdalena Andersson.

De senaste årens ofinansierade skattesänkningar behöver enligt henne ersättas av en ordning där reformer och förslag finansieras fullt ut. Under den borgerliga regeringen har statskassan nu gått minus sex år i rad och jobbskatteavdragen kostar i dagsläget hisnande 99 miljarder kronor per år enligt finansministern.

Samtidigt vill inte socialdemokraterna höja skatterna mer än marginellt och Magdalena Andersson flaggar för att Sverige inte förväntas leva upp till EU:s finanspolitiska ramverk under mandatperioden.

Sverige är som medlem i EU är Sverige bundet av reglerna inom stabilitets- och tillväxtpakten, men omfattas dock ej av sanktionerna. Sveriges ”statsskuld” [finansiella nettoskuld] är dock en av Europas lägsta och huvudutmaningen för en arbetarregering i dagsläget är knappast i första hand budgetbalans. Uppgiften borde vara att få ner arbetslösheten, det vill säga föra en politik så att alla kan få ett jobb.

Jonas Karlsson

Den omhuldade valfriheten är en illusion

Allianspartierna och Sverigedemokraterna kommer att stoppa regeringens förslag om att slopa kravet på vårdval i primärvården. I varsina riksdagsmotioner yrkar de på avslag.

Regeringens proposition är ett av dragen mot vinster i välfärden, skriver TT. Förslaget innebär att kommuner och landsting inte längre ska tvingas av lagen om valfrihet, LOV, att tillåta privata vårdcentraler i primärvården.

Efter kritik från Lagrådet har regeringen beslutat att för tillfället dra tillbaka propositionen.

De fem högerpartierna hävdar att förslaget innebär att rätten att välja vårdcentral försvinner. Regeringen menar att det kommer att gå att välja vårdcentral även framöver, men att det inte är staten som ska bestämma över primärvården.

Den av samtliga riksdagspartier omhuldade valfriheten är en illusion [som syftar till att dölja privatiseringarna och nedrustningen av vår gemensamma välfärd]. Jag bor i Skogås i södra Storstockholm. Här finns en vårdcentral. Den drevs tidigare av Stockholms Läns Landsting men togs över av privata Carema för att därefter köpas upp av privata Capio. Vad har jag att välja mellan?

Hugo Torstensson

Nyheter i korthet

Europeiska centralbanken inskränker rösträtten

ECB, Europeiska centralbanken i Frankfurt, inför från och med första januari 2015 ett rotationssystem inom ECB-rådet [som består av ECB:s direktion och centralbankscheferna i euroländerna].

De centralbankschefer som vid rådsmötet i januari inte kommer att ha rösträtt är de från Spanien, Estland, Irland och Grekland. Dessa chefer kommer att kunna delta i diskussionen men inte kunna delta i omröstningar.

Rotationen kommer att ske varje månad, detta sedan eurozonen numera har 18 medlemmar. Vid årsskiftet blir Litauen det 19 EU-landet [av totalt 28] som infört euron som valuta.

Rumänsk medborgare nekas socialhjälp i Tyskland

En arbetslös rumänsk medborgare i Tyskland kan nekas socialbidrag med hänvisning till EU:s regler, konstaterar EU-domstolen i ett utslag rapporterar TT.

Fallet gäller en kvinna som varit bosatt i Tyskland sedan 2010 och huvudsakligen försörjts av en syster. När hon sedan sökt socialbidrag har myndigheterna i Leipzig sagt nej, eftersom hon aldrig arbetat eller ens sökt arbete i landet.

EU-domstolen ger nu myndigheterna rätt och konstaterar att sociala förmåner kan nekas den som ”uteslutande har utnyttjat den fria rörligheten för att komma i åtnjutande av socialt stöd från en annan medlemsstat”.

Vänsterpartier växer snabbt i krisdrabbade euroländer

Grekland, Spanien och Irland tillhör de EU-länder som drabbats hårdast av eurokrisen och de nedskärningar, lönesänkningar och privatiseringar som följt.

En konsekvens av krisen är att vänsterpartier i dag är största parti i respektive land. Opinionsundersökningar visar att grekiska Syriza, spanska Podemos och irländska Sinn Féin som tillhör vänstergruppen GUE/NGL i EU-parlamentet ligger i topp; grekiska Syriza 26,7 procent, spanska Podemos 27,7 procent och irländska Sinn Féin 26 procent.

OECD vill se ECB mer offensivt

Den svaga utvecklingen i eurozonen är ett stort bekymmer för den globala konjunkturen, slår OECD fast i en uppdaterad prognos.

OECD [Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling] upprepar sin uppmaning till Europeiska centralbanken [ECB] att expandera sina program för stödköp till att även omfatta så kallade kvalitativa lättnader i form av köp av statsobligationer.

Belgare måndagsstrejkar i protest

I Belgien kommer måndagarna fram till jul att präglas av protester mot den nytillträdda högerregeringen under premiärminister Charles Michel.

Varje måndag kommer i tur och ordning ett antal av landets regioner att lamslås av strejker. Det började i Limburg och Antwerpen i norr och Hainat och Luxembourg i söder.

Bakom protesterna finns en oro över åtstramningsåtgärder såsom försämrade pensionsvillkor och hårdare villkor på arbetsmarknaden, efter krav från EU-kommisionen.

En generalstrejk har utlysts till den 15 december.

Fingrarna i syltburken

Cecilia Malmström började jobba som EU:s handelskommissionär den 1 november, men den 10 december svors hon, och hennes 27 kollegor, in i ämbetet på riktigt vid en ceremoni i EU-domstolen i Luxemburg.

Enligt Lissabonfördraget [artikel 245 i EUF-fördraget] ska Brysselbyråkraterna ”när de tillträder avge en högtidlig försäkran att såväl under som efter sin ämbetstid respektera de förpliktelser som följer med ämbetet”.

Främst handlar det om att de inte får företräda sina hemländer. Om Cecilia Malmström ertappas med fingrarna i syltburken kan hon bli avskedad av EU-domstolen.

Det går inte att riva upp Lex Laval

S, MP, V och SD vill alla riva upp Lex Laval. Men Sveriges Byggindustrier är inte särskilt oroade.

– Jag ser det som ett politiskt utspel, säger Mats Åkerlind, Sveriges Byggindustriers vice vd och förhandlingschef, till tidskriften Lag & Avtal.

Mats Åkerlind tror inte att Lex Laval kommer att tas bort. Det är inte juridiskt möjligt, enligt honom.

– Det går inte att bara riva upp Lex Laval. Det måste i så fall ersättas av något annat, lagstadgad minimilön, allmängiltigförklarade kollektivavtal eller liknande. Jag tror inte att de partier som sagt att de vill riva upp Laval vill ha någon av de lösningarna.

Mats Åkerlind ser Lavallagen som en skyddslagstiftning som garanterar utstationerade en lägstalön, semestervillkor och arbetsskyddsregler i nivå med de svenska kollektivavtalen. Han har svårt att förstå kritiken mot lagen.

– Det finns ganska mycket vulgära uttryck, som att riva upp Laval, men samtidigt finns det ju EU-regler som styr. Lex Laval kom till efter en ganska omfattande utredning, där man konstaterade att vår lagstiftning var otillräcklig på området.

Skulle en ändring av Lex Laval ändå bli verklighet är han övertygad om att det kommer att ta lång tid, och kräva flera turer i remissinstanserna. I så fall hoppas Mats Åkerlind på en mer saklig debatt kring frågan.

– Det är olyckligt att det har varit en sådan opportun diskussion, som att Lavallagen har haft allvarliga konsekvenser eller att man kan förändra den i en handvändning. Det kan ha påverkat valutgången.

Visst går det att riva upp Lex Laval, säger professor i arbetsrätt Birgitta Nyström.

– Men det skulle kunna leda till att EU-kommissionen stämmer Sverige till EU-domstolen, säger hon till Lag & Avtal.

EU-domstolen i Luxemburg, som består av en toppjurist från varje medlemsland, men som inte under några omständigheter får representera sitt hemland [det är ett av få skäl som gör det möjligt att avskeda en EU-domare] är det yttersta uttolkare av vad EU:s fördragstexter och antagna EU-direktiv och EU-förordningar. Deras tolkningar, som enligt praxis sker i riktning av att utöka unionens makt på medlemsstaternas bekostnad, kan inte överprövas av någon institution i unionen. EU-domstolens domar, ofta så kallade förhandsavgöranden, är bindande för domstolarna i medlemsstaterna och om de underlåter att rätta sig efter EU-domstolens domar och avgörande kan de ställas inför rätta för fördragsbrott [det mest förnedrande brott en EU-stat kan göra sig skyldig till].

Lavaldomen, som kom i december 2007, var ett förhandsavgörande, eller tolkningsbesked, från EU-domstolen. Arbetsdomstolen skickade två frågor till EU-domstolen eftersom de misstänkte att svensk arbetsrätt inte var förenlig med EU-rätten och fri rörlighet för tjänsteföretag från andra EU-länder.

EU-domstolen underkände de fackliga organisationernas konfliktåtgärder mot det lettiska byggbolaget Laval un Partneri för att tvinga dem att ingå ett svenskt kollektivavtal, vilket svenska fackförbund har haft rätt till sedan i början av 90-talet sedan införandet av den så kallade Lex Britannia.

Inför riksdagsvalet i september 2014 lovade Socialdemokraterna och LO att man efter en valseger skulle riva upp Lex Laval, utan att precisera hur det skulle gå till i praktiken. [Sverige är och förblir rättsligt bundet av EU-domstolens antifackliga Lavaldom].

Efter valet var det tyst från den rödgröna koalitionsregeringen när det gäller Lex Laval.

"EU:s femte frihet – från fackliga organisationer". En ny bok om Lavaldomen och det politiska efterspelet i Sverige och EU. Lavaldomen underminerar den svenska arbetsmarknadsmodellen och banar väg för social dumpning. Oundgänglig för den som är fackligt aktiv och vill bevara den svenska kollektivavtalsmodellen. Boken kostar endast 100 kr [plus porto] och beställs via mejl till hugo.torstensson@nejtilleu.se

Men efter en månad förklarade arbetsmarknadsminister Ylva Johansson i Arbetet att det inte går att riva upp Lex Laval eftersom den bygger på EU:s utstationeringsdirektiv och den allsmäktiga EU-domstolens tolkning av detta direktiv [i EU kallas de flesta lagar direktiv och förordningar].

- Utländska företag kan fortsätta dumpa lönerna för sina anställda när de är på tillfälliga uppdrag i Sverige, säger Ylva Johansson till Arbetet. Så mycket var LO:s och Socialdemokraternas vallöfte om ordning och reda på arbetsmarknaden värt. Nada. Resultatet blir låglönekonkurrens, försämrade arbetsvillkor och utnyttjande av utländsk arbetskraft.

Det senaste exemplet är Fortums bygge av ett nytt värmekraftverk i Värtahamnen i Stockholm. Ett byggelement på 50 ton rasade. Två polska byggnadsarbetare omkom och en tredje skadades svårt. De var anställda av en polsk underentreprenör som hyrts in av ett österrikiskt byggbolag. Ingen av de berörda bolagen har kollektivavtal med svenska fackförbund.

– Genom Lex Laval behöver inte utländska entreprenörer ingå avtal med Byggnads om de i stället kan visa att de har avtal i sitt ursprungsland, säger Johan Lindholm, Byggnads ordförande, till Lag & Avtal.

Innan Sverige införlivades i EU kunde fackförbunen kräva att få teckna kollektivavtal även med utländska arbetsgivare. Och hota med stridsåtgärder om inte företaget skrev på. Det satte Lex Laval stopp för om företaget ifråga redan hade kollektivavtal eller annars likvärdiga villkor för de anställda jämfört med det svenska avtalets minimivillkor. Den lön fackförbundet i så fall får kräva är avtalets minimilön eller lägstalön.

– Om företaget hade haft kollektivavtal så hade det också funnits ett avtalat säkerhets- och arbetsmiljösystem med till exempel skyddsombud och skyddsronder. Då hade förutsättningarna för att undvika olyckan varit mycket större, påpekar Johan Lindholm.

Visste inte Ylva Johansson och Stefan Löfven detta före riksdagsvalet? Förmodligen, med reservation för att kunskapen om EU och EU:s direktiv är skrämmande dålig även bland partiernas toppolitiker – socialdemokraterna är inget undantag. Det troliga är dock att Stefan Löfven och Karl-Petter Thorwaldsson medvetet torgförde ett orealistiskt vallöfte för att stoppa avhoppen av fackföreningsmedlemmar och andra löntagare till rasistiska och fascistiska SD som i grunden är ett arbetar- och fackföreningsfientligt högerparti, men som av opportunistiska skäl efter Lavaldomen plötsligt [med det våta fingret i luften] utgav gav sig försvara den svenska arbetsmarknadsmodellen mot attackerna från Brysselbyråkraterna.

Men nu står Löfven och Thorwaldsson med skägget i brevlådan. Enda sättet på kort sikt är civil olydnad mot de odemokratiska påbuden från de överstatliga EU-kommissionen och EU-domstolen. I det sammanhanget kan man påpeka till EU:s pärmbärare i Bryssel och perukstockar i Luxemburg att ja-sidans seger i folkomröstningen om EU 1994 bygger på en rad missuppfattningar [eller medvetna lögner om man så vill], varav det påstådda undantaget för kollektivavtalen i sig var tillräckligt för att ja-sidan vann med en knapp majoritet.

Utan detta ”undantag” hade en ännu större majoritet av LO:s medlemmar och Socialdemokraternas väljare röstat nej och sannolikt bidragit till att EU-motståndarna segrat. Det vara dessa grupper som avgjorde folkomröstningen under den sista hektiska veckan. Allt för många gick på Ingvar Carlsson och Mona Sahlins ”Lita på oss-kampanj” [trots att Mona Sahlin skröt med att hon inte läst det Maastrichtfördrag som hon tyckte att svenska folket skulle rösta ja till].

Hugo Torstensson

Folkrörelsen Nej till EU:s Fackliga Nätverk har tryckt upp en t-shirt med texten: ”Det är ett klasskrig. De arbetande folken i Europa kämpar mot det aggressiva bank- och finanskapitalet. Fronten i detta krig går i södra Europa, i Grekland.” Uttalandet är gjort av det grekiska vänsterpartiet Syrizas ledare Alexis Tsipras. T-shirten är vit med lilla tryck och kostar 100 kronor plus porto. Finns i storlekarna small, medium, large och x-large. Beställningar sker genom att mejla hugo.torstensson@nejtilleu.se.

En klubb för privata affärsintressen

EU-kommissionen har från första början haft öppna dörrar för de tyngst organiserade näringslivsintressena – och i de flesta fall bara låtsas lyssna på vad som finns av organiserat motstånd i det europeiska civila samhället.

Så var fallet i de kommissioner som portugisen Jose Manuel Barroso ledde under två perioder, från 2004 till slutet av oktober. På samma sätt är det uppenbart även i den nya kommission som Jean-Claude Juncker ledar sedan den 1 november. Britten Jonathan Hill kommer att vara vice VD med övergripande ansvar för ”finansiell stabilitet, finansiella tjänster och för kapitalmarknadsunionen”.

Det är en provokation i en situation där EU kämpar för att övervinna en kris, utlöst av fria finansmarknader. För vad gör Jonathan Hill nu? Förut har han, bland mycket annat, varit en av grundarna av lobbyfirman Quiller Konsulter. Hill vägrar att berätta vem han själv har varit konsult för, men det har visat sig att det åtminstone var fem stora banker som bidrog till det ekonomiska livet löpte amok i årtiondet före 2008. På webbsidan för Quiller Konsulter säger man stolt: ”Sedan 1998 har Quiller gett råd till kunder [...] att få stöd i att få mest effektiva genomslag, men också råd till dem som vill slippa publicitet och mediernas granskning.”

Valdis Dombrowski, tidigare premiärminister i Lettland, vice ordförande, har det övergripande ansvaret för ekonomi och valutaunionen och för den ”sociala dialogen”, vilket på EU-språk innebär förbindelserna med arbetsmarknadens parter. Som premiärminister genomförde han en synnerligt kraftig nedskärningspolitik, men än värre för hans förtroende som vice ordförande för EU-kommissionen är att hans maka och juridiska biträde från hans tid som premiärminister är under utredning för inkompetens och korruption.

Den hittills mest kontroversiella utnämningen är Miguel Arias Cañetes som ansvarig för energi- och klimatpolitiken. Under mer än 30 år har han varit aktiv i spansk politik och har ständigt anklagats för att blanda affärsintressen med regeringsposter. Han har haft stora intressen i bygg- och fastighetsbranschen och har varit i skarp konflikt med europeiska miljöorganisationer om hur spanska kusten överbebyggts. Under de senaste åren har två syskonbarn och en svåger tagit över hans ägarandel i den här branschen. Mest tveksamt för hans trovärdighet beträffande klimatpolitiken är att han har varit VD för två spanska oljebolag, och det hjälper inte mycket att han har lämnat dessa placeringar till sin svärson när familjen Cañete fortfarande äger tre fjärdedelar av aktierna i dessa bolag.

Tjeckiskan Vera Jourová har fått ansvaret för ”rättspolitiken, konsumentfrågor och jämställdhet”. Mest oroande för henne är det täta samröret hon har med oligarken Andrej Babisj, numera tjeckisk finansminister. Han äger den fjärde största finansgruppen i Tjeckien omfattande livsmedel, kemiska och medieföretag, och som har över 200 dotterbolag runt om i Europa. Jourová är biträdande chef för den politiska rörelse som Babisj leder, en rörelse som har parollen ”driv staten som ett företag”.

Carlos Moed från Portugal skall ansvara för ”forskning och utveckling”. Han har arbetat för storföretaget Suez-Lyonnaise des Eaux och för avdelningen för fusioner och förvärv hos amerikanska investmentbanken Goldman Sachs [som har många och långa föregreningar in i EU-byråkratrin, det var också Goldman Sachs som hjälpte den grekiska regeringen att inför eurointrädet bedriva kreativ bokföring].

År 2008 grundade han investmentbolaget Crimson Investment Management, där han hade aktiemajoriteten tills han 2011 överfört allt till sin fru. Detta bolags största kund är Carlyle Group, en av världens största finansfonder. Som kommissionär för forskning och utveckling regerar Moed över hur stora budgetmedel ska fördelas. Men till vem?

Karmenu Vella från Malta ges ansvaret ”miljöpolitik, maritim politik och fiskeripolitik”. Han har varit i ledningen för ett turistföretag och ett spelbolag, som har lobbat aktivt i Bryssel.

Och så vi kunde fortsätta, men låt oss gå tillbaka till vad som är den känsligaste utnämningen och den kan vara det mest problematiska för kommissionens ordförande Juncker. Det är att ge Jonathan Hill ansvar för ” finansiell stabilitet, finansiella tjänster och kapitalmarknadsunion”. Hill föreslogs av den brittiska regeringen som brittiska ledamot av EU-kommissionen, men det är Juncker som har valt hans ansvarsområde.

Junckers plan har uppenbarligen varit att ge Hill en central plats i ett område, där den brittiska regeringen har särskilt stora och aktiva intressen.

Brittiska regeringar har alltid vakat över allt som skulle kunna begränsa den fria ekonomiska makten hos Londons City. När EU försöker visa styrka för att undvika nya finanskriser, har britterna hållit emot så mycket de kunde. Med Hill som finanspolisk ansvarig skickades en signal till regeringen i London: ”Håll er kvar i EU, och ni skall få kontroll över finanspolitiken!”

Men fallhöjden för Juncker är stor; det politiska trycket att stävja oregerliga finansiella svängningar kan bli så stort att Hill måste välta spelet över ända. Då kan det sluta med vad som kallas ”Brexit” – brittiskt utträde ur EU. Men ingen kan säga att inte Juncker har gjort sitt bästa för att hålla finansbritterna ombord.

Och Juncker själv? Han är nog lika inkompetent i kampen om finanspolitiken som i många andra spel inom EU. Juncker har varit premiärminister i skatteparadiset Luxemburg arton år - innan han kastade sig in i karriären inom EU. Luxemburg är ett skatteparadis, som varit impopulärt bland de flesta EU-regeringar, vilket för länge sedan kunde ha varit förbi, om inte Juncker i alla år gömt lilla Luxemburg bakom Storbritannien och den brittiska förkärleken för skatteparadis på öar långt utom räckhåll för politiker i Bryssel.

De senaste avslöjandena om att koncerner från många EU-länder – i hemlighet – har betalat så lite som tio procent bolagsskatt i Luxemburg är frågor som Juncker förvisso både vetat om och godkänt under sin tid som premiärminister. Det gällde nog både skatt och sekretess.

Dag Seierstad

Bild: Gausta Art o Media

EU:s investeringspaket är en politisk fars

EU-kommissionens nya ordförande Jean-Claude Juncker har presenterat sin utlovade investeringsplan för EU.

Under sin EU-presidentkampanj lovade han federalisterna i Brysselbubblan en ”new deal” och nu basunerar han stolt ut att 315 miljarder euro kommer tillgängliggöras för att skapa en miljon jobb och tillväxt i EU.

I december förväntas Europeiska rådet godkänna förslaget, men kritiken haglar från många håll. Dock inte från EU-kramarna i Bryssel och kontinental-Europa – där klagas det mest om att fonden är för liten och behöver mera skattemedel.

Bloomberg skrev att Royal Bank of Scotland [RBS] bedömer att ”planen riskerar att inte vara trovärdig” medan analyshuset Capital Economics enligt DN uttalade: ”Det är möjligt att incitamenten [att slippa ta den första förlustsmällen] får de begränsade privata medel som finns tillgängliga att flyttas från mer riskfyllda och potentiellt mer lönsamma projekt och att effekten på den ekonomiska tillväxten därmed blir negativ. Det är inte uppenbart att EU-kommissionen är bättre lämpad än den privata sektorn att bestämma vilka projekt som är värda att finansiera och har bäst chans att lyckas.”

Den tredelade planen kan kortfattat beskrivas så här: Upprättandet av en ny Europeisk Fond för Strategiska Investeringar [EFSI] garanterad av skattemedel. Fonden skall försöka mobilisera 315 miljarder euro i finansiering för investeringsprojekt under tre år, 2015-2017. En ”oberoende expertkommittee” av centralplanerare väljer projekt från en lista de nationella regeringarna skickar till Kommissionen [för Sverige nämner Kommissionens investeringsplan endast den centraleuropeiska transportkorridoren – Frankrike å andra sidan har fyra olika sektorer som föreslås investeringar].

En ny strategi utlovas för att göra regelverk inom Europa mer attraktiva för investeringar. Den nya investeringsfonden skall fokusera investeringar till infrastruktur inom följande områden: bredband och energinätverk, transportinfrastruktur för industricenter, utbildning, forskning och innovation samt förnyelsebar energi och små och medelstora företag.

Men endast 21 miljarder är riktiga pengar [även om största delen tas från befintliga medel] resten skall Finlands kommissionär Katainen samla in från privata investerare genom att ge sig ut på fundraisingturne i EU.

Av dessa miljarder kommer åtta från tidigare öronmärkta medel i Kommissionens budget som till exempel forskningsprogrammet Horizon 2020 och resterande åtta miljarder är reserver eller oanvända medel från EU-budgeten. De sista fem miljarderna offrar Europeiska Investeringsbanken [EIB] som Sverige äger en tre procents andel av. ”Innovativa finansiella instrument” skall enligt Kommissionen generera en hävstångseffekt [leverage] som gör en euro i riktiga pengar till 15 euro i investeringar. Risken bär skattebetalarna.

Utöver detta lovas det att redan budgeterade medel för investeringar från EU:s regionalfonder genom en dubbling av ”innovativa finansiella instrument” skall skapa 20-30 miljarder euro ytterligare för dessa fonder. Juncker vill förstås också se nationella regeringar skjuta in så mycket som möjligt i form av delfinansiering av de utvalda projekten utöver minimikraven.

Skattemedel skall alltså användas av centralplanerare och självutnämnda experter för att täcka i första hand ”högriskprojekt” som annars inte skulle locka offentliga eller privata investeringar eftersom de anses vara för riskfyllda. Om centralplanerarna väljer fel projekt och de inte ger avkastning skriver EUObserver att ”Europeiska Investeringsbanken kan utnyttja reserven på åtta miljarder och kanske även skulle medlemsstaterna behöva hosta upp de sista åtta miljarderna från garantisumman”.

Onsdagen den 26 november uttalade Juncker att ”jag räknar nu med att EU-parlamentet och medlemsstaterna skjuter in och gör sin del för att få investeringsfonden sjösatt så fort som möjligt.” Han lovade vänstern och Socialdemokraterna att ”om medlemsstater betalar in kapital till investeringsfonden kommer EU-kommissionen inte ta dessa betalningar i beaktande när ländernas underskott och statsskulder kalkyleras.” Samtidigt sa han att kommissionen ”inte skall förråda stabilitetspakten.” Minst sagt dubbla budskap, men vardag när det kohandlas i Bryssel.

Vi frågar oss följande: Ska Sverige slussa än mer skattemedel genom EU-byråkratin för att Juncker lovat EU-federalisterna mera pengar att leka med i syfte att vinna EU-goodwill?

En EU-källa uttalade sig cyniskt till EUObserver: ”Den [fonden] har fyllt sitt syfte, Juncker är på Berlaymontbyggnadens [EU-kommissionens högkvarter] 13:e våning.”

Ska självutnämnda ”experter” verkligen fatta beslut om vilka projekt som förtjänar investeringar, är detta inte Sovjetlik centralplanering med total avsaknad av politiskt ansvarsutkrävande?

Lettlands representant i Europeiska Revisionsrätten uttalade sig mycket skeptiskt och påpekade att den senaste årsrapporten från Revisionsrätten visade att endast 37 procent av medel från finansiella instrument faktiskt nådde till bidragsmottagaren.

Ska EU verkligen basera framtida tillväxt på offentliga medel som satsas på högriskprojekt genom ”innovativa finansiella instrument”?

Kommer Löfvenregeringen glatt rösta för denna fars i december för att framstå som kämpar för jobb och tillväxt? Juncker uttalar att han ”har en vision av skolbarn i Thessaloniki som går in i ett helt nytt klassrum utrustat med nya datorer. Jag har en vision av franska pendlare som laddar upp sina bilar på motorvägen”.

Låter bra, men Sverige betalar som vanligt.

Jan Å Johansson

Euron – problem för världsekonomin

Euroområdet kämpar för att återuppliva sig själv, och kan glida in i en recession under de kommande två åren och bromsa den globala ekonomiska återhämtningen, enligt det Franska Ekonomiska Observatoriet [OFCE].

Chefen för OFCE:s analysavdelning, Xavier Timbeau, presenterade den 29 oktober sina ekonomiska prognoser för 2014-2015. Han hävdar att ”euroområdet är ett problem för den globala ekonomin”, rapporterar EUObserver.

Experten menar att euroområdet fungerar som en broms för världsekonomin, och kommer att träda in i ”en fas av låg inflation eller till och med deflation i vissa länder”, vilket leder till en recession inom euroområdet inom två år.

Observatoriets ekonomer säger denna förändring kommer att vara långsam, men nästan oundviklig. Efter en tid av uppgång under 2011 har återhämtningen i euroområdet varit trög. Timbeau tillskriver detta budgetbeslut, som fattats av medlemsstaterna och ”en skärpning av monetära förhållanden under 2013-2014”. Även om ekonomiska begränsningar blir mildras, kommer effekterna av åtstramningsåtgärderna från 2012 och 2013 att fortsätta att tynga ekonomin.

OFCE-ekonomerna är skeptiska till den investeringsplan som framlagts av EU-kommissionens nye ordförande. Xavier Timbeau sade att ”Jean-Claude Junckers investeringsplan kommer att på ett vederhäftigt sätt sammanställas av befintliga åtgärder, men den kommer inte att innehålla något nytt.”

Hugo Torstensson

Trickle Down – så fungerar det i praktiken

Tre välputsade pissoarer, signerade Robert Gober, gick för 3,52 miljoner dollar vid rekordauktionen på Christie’s nyligen. Totalt inbringade tillställningen 852,9 miljoner dollar, drygt 6 miljarder kronor.

Priset på urinoarerna är ett resultat av den så kallade trickle down-teorin, det rättesnöre ledande politiker följt i decennier. Om man med avregleringar av arbetsmarknaden, reor på allmänna tillgångar, statligt underhåll av börser och banker och skattesänkningar för företag och välbeställda främjar ett överflöd av kapital i de översta samhällslagren, kommer droppar snart att sippra ner i de undre. Det var tanken.

Så mycket längre än till rekordpriser på konst, bostäder och aktier har processen inte kommit.

Men inför julen ordnar Christie’s på uppdrag av Financial Times en onlineauktion till förmån för världens fattiga barn. Tidningens livsstilsmagasin How to Spend It har för tillfället döpts om till How to Give It. Läsarna kan lägga bud på konsumtionsartiklar värderade till sammanlagt 530.000 pund, drygt 6 miljoner kronor eller ganska precis en promille av intäkterna från den utropade samtidskonsten.

En mobil för 65.000 kronor kanske, en handväska från Prada med matchande scarf för 296.000 eller en guldklocka från Chopard med armband i alligatorskinn för en mille? Om slutpriserna hamnar något över värderingarna kan auktionen inbringa lika mycket som en av de tre pissoarerna. Pengarna tillfaller Rädda barnen.

Mikael Nyberg

Mikael Damberg agerar för storföretagen

Det har varit många rubriker om Alice Bah Kuhnke i sociala medier på senare tid. Utan att ge mig in i debatten om huruvida den mediala uppmärksamheten kring den nya kulturministern är berättigad eller inte, vill jag lyfta fram en sak som verkar ha gått de allra flesta förbi: Nämligen den att den socialdemokratiska näringsministern Mikael Damberg tillsammans med 13 andra EU-ministrar skrivit under på ett upprop som kräver att klausulen ISDS måste finnas med i EU:s nya handelsavtal med USA [det så kallade TTIP-avtalet].

Uppropet, undertecknat av representanter för 14 medlemsstater, skickades till EU-kommissionens ordförande Jean-Claude Juncker och den tillträdande handelskommissionären Cecilia Malmström tisdagen 21 oktober, och syftade till att pressa framför allt Junker till att acceptera ISDS [Malmström är sedan tidigare en förespråkare]. Det fick effekt – Juncker backade och tycks nu inte motsätta sig klausulen.

Precis som Arbetets politiske redaktör Martin Klepke konstaterar står näringsministerns agerande i strid med regeringsdeklarationen, som slår fast att ”Handelsavtal ska respektera demokratiskt fattade beslut”. ISDS är nämligen den klausul som, inom det nya TTIP-avtalet, ska ge företagen långtgående makt att stämma stater som på något sätt hotar företagens ekonomiska intressen.

ISDS-klausulen finns redan i ett stort antal bilaterala handelsavtal mellan olika stater, och därför finns en del erfarenhet av klausulens konsekvenser. Den har till exempel gett den amerikanska cigarrettillverkaren Phillip Morris möjlighet att kräva kompensation av Australiens regering, efter att denna beslutat att bilder som visar hur kroppens organ påverkas av rökning ska finnas på alla cigarettpaket. Ett annat exempel är det svenska bolaget Vattenfall, som lyckats kräva skadestånd av Tyskland, för beslutet att fasa ut kärnkraften i landet [Vattenfall äger flera kärnkraftverk i Tyskland].

Varför undertecknar en socialdemokratisk minister ett upprop till stöd för en klausul som riskerar att ytterligare bidra till att flytta makten till marknaden och storföretagen på politiska beslutsfattares bekostnad? Avtalet har fått kritik på en rad olika punkter och dess värde är starkt ifrågasatt. Bland annat. hävdas det att avtalet kan leda till färre jobb i EU.

Oavsett svaret på den frågan är Dambergs agerande en smärre skandal som borde leda till högljudda protester från fackföreningar och andra representanter för arbetare och vanliga medborgare. Och, kan man tycka, till en våg av kritisk mediegranskning som ställer såväl Damberg som statsministern mot väggen och tvingar regeringen att ta ansvar för denna nyliberala politik.

Gunnar Westin

Makt överförs från regeringar till storföretag

Tvärs över Atlanten förhandlar man just nu om ett handelsavtal, som överför makt från regeringar till företag och undergräver den politiska demokratin inom viktiga samhällsområden. Den sensationella nyheten är att avtalet kanske inte blir av.

Förhandlingarna mellan EU och USA har rört sig om ett handelsavtal med det magnifika namnet Transatlantiskt Handels- och Investeringspartnerskap. Förkortningen är TTIP. Det är avtalsdelen rörande investeringar som skulle påverka maktrelationer både i världsekonomin och i enskilda samhällen.

Det provocerande hos de tusentals bilaterala investeringsavtal som ingåtts under det senaste decenniet är de så kallade investerarskyddsreglerna, ISDS. Dessa ger investerarna rätt att kräva ersättning, om ”framtida vinster” påverkas av nya lagar eller av andra regeringsbeslut. Sådana krav bestäms inte av nationella domstolar. De beslutas av tre handelsadvokater i sitt eget privata organ för tvistlösning, där stater förpliktas att betala skadestånd, vilket provocerar allt fler regeringar.

Hundratals sådana bilaterala investeringsavtal har undertecknats, utan att regeringarna var medvetna om vad dessa regler innebar. Det finns många skrämmande exempel på upprörande ersättningskrav. Och ännu mer skrämmande är att företag ofta vinner tvister om sina krav. Här är två exempel bland många, många:

- Efter den katastrofala krisen 2001-02, har Argentina betalat 1.150 miljoner dollar till en koncern för ”förlorade framtida vinster” eftersom regeringen inte tillät priserna på el och vatten att

öka som en del av en större krislösning. Fyrtio internationella storföretag stämde Argentina på grund av den krislösning regeringen i stället valde.

● Ecuador dömdes 2012 att betala 2,4 miljarder dollar till Occidental Petroleum i USA för ett ”kontraktsbrott”. Det är för närvarande den största ersättningen något land är dömd att betala. Detta motsvarade den totala årliga inkomsten för den fattigaste femtedelen av befolkningen i Ecuador.

Många utvecklingsländer har efterhand reagerat på detta system. Ecuador var det första land som börjat säga upp investeringsavtal med andra länder.

Den indonesiska regeringen avkrävdes ersättning av ett brittiskt företag, Churchill Mining [bara namnet låter skrämmande], eftersom den lokala regeringen i Östra Kalimantan hade sagt upp ett avtal med företaget.

Kravet var på mellan en till två miljarder amerikanska dollar och skedde under hänvisning till investeringsavtalet mellan Indonesien och Storbritannien. Indonesien har undertecknat 67 sådana investeringsavtal och kommer nu att säga upp dem.

Sydafrika är näst på gång. Där hade ett brittiskt gruvbolag krävt kompensation för förlorade intäkter på grund av att regeringen hade infört regler som skulle ge ekonomiskt stöd till afrikaner, som ville ha ersättning för oförrätter, som begåtts under apartheidregimen. Nu ska investeringsavtalet sägas upp.

Indien omprövar också investeringsavtalen landet som har undertecknat. Anledningen är att många företag har yrkat ersättning sedan den indiska Högsta domstolen har dragit tillbaka mobiltelefonlicenser på grund av en större korruptionsskandal, kopplad till licensbeviljanden.

Vad som är nytt är att det inte bara är utvecklingsländer som ryggar tillbaka från sådana investeringsavtal. Nu reagerar även Tyskland, Frankrike och Storbritannien. De reagerar på att handelsavtalet TTIP antas införa samma investeringsskydd som har blivit standard i bilaterala investeringsavtal.

Nationell lagstiftning brukar normalt inte tillämpa en så bred tolkning av ”förlust av framtida vinster” som ligger till grund för bilaterala investeringsavtal över hela världen i dag. Genom att etablera filialer i andra länder, kan en koncern utnyttja investeringsskyddsregler och kräva ersättning i hemlandet till vilken deras hemlands lagar inte medger tillstånd. Det är denna möjlighet som har fått regeringar inom EU att motsätta sig investeringsdelen av TTIP.

Via sitt dotterbolag i USA skulle företag i EU genom TTIP få rättigheter i sitt hemland som vida överstiger de rättigheter de har enligt EU:s egna regler. På motsvarande sätt skulle bolag i USA kunna åberopa investerarrättigheter TTIP, som går långt utöver vad de har i amerikansk lagstiftningen – om investeringarna görs från en filial inom EU.

Via filialer i andra länder kan en koncern därmed använda företagets investeringsskyddsregler som bräckjärn mot den nationella lagstiftningen, en lagstiftning de inte kan utmana inom ramen för den enskilda staten.

Tyskland har tillsagt kommissionen om att TTIP inte får innehålla sådana investeringsskydd. Ekonomiministern sade i förbundsdagen att ”amerikanska investerare har tillräckligt rättsligt skydd vid de nationella domstolarna”.

Den franska handelsministern har också uttalat sig mot sättet att lösa rättstvister inom TTIP och den brittiska regeringen har beordrat en utredning som pekar på problemet att ersättningskrav kommer att formuleras i ett organ som varken den brittiska regeringen eller någon annan regering har gjort reglerna för.

På grund av protesterna, också från många europeiska organisationer, har EU-kommissionen tillfälligt stoppat förhandlingarna om ISDS-regler med USA och har lagt in till 90 dagars samråd ”med allmänheten”, vad nu det kan betyda.

Det pinsamma för regeringarna i Tyskland och andra europeiska länder är naturligtvis att de aldrig har reagerat på investeringsskydd som de på uppdrag av egna koncerner har krävt att få in i investeringsavtal med länder i Asien, Afrika och Latinamerika. De flesta ersättningskrav har också riktats mot utvecklingsländer, och det är ytterst sällsynt att företag i andra delar av världen har rest krav mot europeiska länder.

Men nu är det USA det gäller. Där finns hundratals företag som kommer att vinna rättigheter i EU-länderna, vilket vida överstiger investeringsskyddet som EU-länderna ger investerare i sina egna länder eller i andra EU-länder.

Dag Seierstad

Klipp och kommentarer

Facket och kollektivavtalet angrips

”I den nyliberala ekonomin ska alla konkurrera med alla på en fri marknad. Vad förespråkarna glömmer är att säkerställa att det sker under schysta villkor. Med social anständighet. Istället angrips facket och kollektivavtal ses som ett handelshinder till exempel Lex Laval.” Det skriver Elektrikerförbundets ordförande Jonas Wallin i medlemstidningen Elektrikern.

Han fortsätter: ”Fackföreningar har i över 100 år bekämpat arbetsgivare som inte vill ge sina anställda schysta villkor och löner. Vi har kämpat oss fram till varje paragraf i våra kollektivavtal. De är faktiskt det enda skyddet som löntagare har mot godtycke. Därför måste vi stärka det gränslösa fackliga samarbetet.”

Oändliga avslöjanden om SD

Expressen avslöjar hur SD-representanten Mikael Valtersson, med plats i statliga Luftförsvarskommittén, har ägnat sig åt ständiga nazistreferenser. Malin Ullgren kommenterar på DN:s kultursidor: ”Att det inte finns någon botten att nå för Sverigedemokraterna, då all gammal fastbränd skit är bortskrapad från grytan, det har vi fattat. Dessa avslöjanden kommer aldrig att ta slut, eftersom de är själva partiet.”

Stefan Löfven – nyliberalism light

”Socialdemokrati har blivit nyliberalism light vilket resulterat i en konsekvent vägran hos de svenska socialdemokraterna under Löfven att ens ta i tång i sådant som luktar för mycket socialdemokrati [som folkhemmet] – eller ännu värre ’socialism’. Resultatet blev att Socialdemokraterna, genom att inte fylla upp utrymmet för de missnöjda, i stället skapade plats för SD.” Det skriver Henrik Arnstad i Dagens Arena.

Lönedumpning i byggsektorn

Sverige genomgår just nu en byggboom , enligt Arbetsförmedlingens prognoschef Tord Strannefors. Ändå har ingen brist på arbetskraft för byggföretagen uppstått.

”Det kommer in väldigt många utländska entreprenörer och utstationerad arbetskraft. Det gör att bristtalen inte ökar så mycket i byggsektorn. Det får även en annan allvarlig konsekvens. De som läser byggprogrammet får svårt att hitta en lärlingsplats och det måste man ha för att få sitt yrkesbevis”, säger han till Svenska Dagbladet.

Byggnads ordförande Johan Lindholm konstaterar i tidningen Arbetet med anledning av den explosionsartade utvecklingen av lönedumpning inom byggsektorn från utländska företag: ”Löftena om orörd arbetsrätt i samband med EU-inträdet visade sig inte vara värda någonting.”

Borgarna väljer fascism

”Borgerligheten har egentligen aldrig haft nåt till övers för fascismen, för oavsett fascismens klassmässigt heterogena sammansättning andas den för mycket massrörelse och pöbelvälde. Men i valet mellan fascism och socialism har borgarna alltid valt fascismen, för den hotar inte den privata äganderätten. I jämförelse med äganderätten väger demokratin lätt.” Det skriver Åsa Linderborg, Aftonbladets kulturchef.

Samma ekonomiska doktrin

”I den förra valrörelsen stod mot varandra en allians och en socialdemokrati som i grunden delade samma ekonomiska doktrin: Antikeynesiansk budgetdisciplin, med budgettak och överskottsmål. Jodå, Socialdemokraternas valmanifest innehöll fler reformer och mer fördelningspolitik. Men skillnaden gentemot alliansbudgeten var trots det ganska liten. Varken S eller alliansen erbjöd väljarna något som liknade reformer. De enda som gjorde det var Sverigedemokraterna – genom att strypa invandringen och trolla fram enorma summor ur den rena antihumanismen.”

Att S och M ligger så pass nära varandra har i dagarna fått den gamle folkpartiledaren Bengt Westerberg att föreslå en koalition mellan de två stora partierna. Syftet är att isolera SD och göra en majoritetsregering möjlig. Men att S och M ligger så pass nära varandra är inte lösningen på problemet – utan snarare själva problemet i svensk politik. Mobiliserande konflikter opereras bort med nationalekonomisk skalpell.” Det skriver Göran Greider i Dagens ETC.

Baktankar från en EU-rabulist

”Det har funnits en blåögd tro på att det ska gå att köra på precis som ingenting har hänt, fast vi är med i EU och unionen utvidgades 2004 med en bunt länder med betydligt lägre levnadsstandard och andra politiska ideal än de som ligger bakom den svenska modellen. Konkurrensen utifrån har blivit så mycket större och en dom som Laval-domen gör det betydligt svårare att hävda svenska kollektivavtal.” Det säger Kerstin Ahlberg, ”expert” på arbetsrätten i EU, i en intervju i tidskriften Lag & Avtal [10/2014].

Inför EU-folkomröstningen 1994 lovade bland annat LO-ledningen, SAF-direktörerna, Ingvar Carlsson och Carl Bildt att vi fått undantag för den svenska kollektivavtalsmodellen. De ljög, vilket ånyo beskräftas av Kerstin Ahlbergs bekännelse – dessvärre tjugo år för sent.

Sverige ska ha en likvärdig vård för alla och de svårast sjuka ska få hjälp först. Men nu visar Riksrevisionens granskning att de så kallade vårdvalet och vårdgarantin har lett i motsatt riktning. Det är patienter med mindre vårdbehov och från gynnade samhällsgrupper som har fått bättre service.

Denna utveckling [läs: avveckling] är föga överraskande. Lösningen; all sjukvård i samhällelig regi. Resocialisering. Tillbaka till framtiden.

91 år gammal är den grekiske vänsterpolitikern Emmanouil Glezos som tagit plats i EU-parlamentet innevarande femårsperiod. Han blev berömd då han 1941 slet ner en flagga med den nazistiska svastikan från Akropolis i Aten.

Vem kommer att följa Emmanouil Glezos frihetliga exempel och plocka bort EU-flaggorna i den grekiska huvudstaden?

De som menar att vi inte kommer ha råd med välfärden i framtiden och därför behöver de vinstdrivna företag i välfärden brukar vara samma personer som vill öppna upp för privata försäkringslösningar i exempelvis äldreomsorgen. Kalkylerna som säger att vi inte kan skattefinansiera välfärden i framtiden är feltänkta från början. Självklart har vi råd med välfärden. Faktum är att vi inte har råd att inte ha råd med skattefinansierad välfärd.

Det mest kostnadseffektiva sättet att finansiera och organisera välfärden är via skattsedeln. Det är därför Sverige kan lägga en klart lägre andel av BNP på sjukvård än USA gör, och samtidigt leverera bra vård till alla medborgare, vilket nyliberalismens USA inte klarar att göra.

”Nu tycker jag att vi har en sådan progressiv diskussion i hela Europa. Jag tror att det kan komma något väldigt positivt ut av de här förhandlingarna.” Så låter det när näringsminister Mikael Damberg [s] diskuterar handelsavtalet TTIP:s kontroversiella tvistlösningsmekanism ISDS i riksdagen.

Men så här låter det, enligt Dagens Arena, när Mikael Damberg samma dag skickar ett hemligt brev till EU:s handelskommissionär Cecilia Malmström [fp]: ”Rådets mandat är tydligt i sitt införande av skyddsmekanismer för investerare i TTIP-förhandlingarna.”

Om det hade varit en folkomröstning om euron i november 2014 skulle 77 procent rösta nej och 13 procent skulle rösta ja. 10 procent uppger att de inte vet hur de skulle rösta. Det framgår av SCB:s stora partisympatiundersökning. Undersökningen genomfördes per telefon mellan 29 oktober till 25 november. Frågan som ställdes var: ”Om vi idag skulle ha folkomröstning om att ersätta kronan som valuta, skulle du då rösta Ja eller Nej till att införa euron som valuta i Sverige? ”

Hugo Torstensson

[eu och facket] är ett nyhetsbrev för folkrörelsen nej till eu:s fackliga nätverk. ansvarig utgivare: jan-erik gustafsson. redaktör: hugo torstensson. adress: rondovägen 312, 142 41 skogås. tfn: 070-286 08 70. e-post: hugo.torstensson@nej till eu.se. **folkrörelsen nej till eu** är en partipolitiskt obunden medlemsorganisation. adress: pölgatan 5, 414 60 göteborg. e-post: kansli@nejtilleu.se. hemsida: www.nejtilleu.se.